

Malá společnost s mnohamiliardovým obrátem

Před dvaceti lety byla založena společnost Operátor trhu s elektřinou, a.s., nyní OTE, a.s., a nejen obchodování s elektřinou a plynem se bez ní v ČR neobejde. Hovoříme o tom s předsedou představenstva společnosti Alešem Tomcem.

Milena Geussová

ABSTRACT:

In 2000, the liberalisation of the Czech electricity market started, for which the role OTE as the market operator was essential. About the OTE's history, consequences and further roles defined by legislation, and current challenges we discussed with Aleš Tomec, Chairman of the Board of Directors of OTE.

Možná někoho překvapí, jak málo zaměstnanců a jak široké pole působnosti má OTE. To se od založení společnosti příliš nemění?

Naše společnost je malá z hlediska počtu zaměstnanců, aktuálně jich máme zhruba 80, je ale velmi významná, a to především svými činnostmi a povinnostmi, které nám ukládají zákony a sekundární legislativa. Určitě zajímavý je údaj o obrátu – nyní je to více než miliarda korun na zaměstnance. Jsem hrdý na to, že tu zaměstnáváme velké procento mladých lidí a téměř nikdo neodchází. Význam OTE spočívá především v tom, že hraje důležitou roli z hlediska organizace energetického trhu – to byla při zrodu společnosti v roce 2001 původní role, díky níž trh s elektřinou v ČR vznikl a mohla se rozvíjet jeho liberalizace. Zahájení naší činnosti bylo tedy prvním krokem k liberalizaci elektroenergetiky v ČR.

Co bylo předtím, v době, kdy se s elektřinou a plynem neobchodovalo a kdy na trhu působili jen státní firmy?

Byly založeny různé dispečinky, někdy se dokonce trochu dublovaly. Například když existoval Československý státní energetický dispečink, který v té době řídil společně česko-slovenskou soustavu, a zároveň tu byl dispečink společnosti ČEZ, tzv. koncernový dispečink a k tomu ještě tzv. Ústřední dispečink. Byla tu řada subjektů, které měly rozdělené role. Založení OTE jako operátora trhu bylo vyjádřením toho, že v energetice vedle sebe

existují dva světy. Jeden byl a zůstává světem technickým – např. výroba, distribuce, přenos – kde třeba tzv. síťové společnosti podléhají regulaci. A druhým je svět obchodní, v našem případě realizovaný krátkodobým trhem, jehož jsme se stali organizátorem a převzali zásadní role z hlediska zúčtování odchylek a jejich následného finančního clearing. V průběhu dalších let se postupně nabalovaly další a další činnosti.

Píše se o Vás, že jste spoluzakladatelem jak společnosti ČEPS, tak OTE. Hlásíte se k tomu?

Role otce zakladatele vypadá dobře jen v životopise, ale je fakt, že na obou procesech jsem se aktivně podílel. Určitě to bylo založení ČEPS, která vznikla kvůli naplnění unijních pravidel, konkrétně tzv. unbundlingu, z divize přenosové soustavy, kterou jsem v té době měl čest řídit a kterou

vlastnila společnost ČEZ. Nedlouho potom následovalo založení společnosti Operátor trhu s elektřinou, a.s., (v současnosti OTE, a.s.), jejímž primárním úkolem bylo organizování krátkodobých trhů a zúčtování odchylek. Základní kapitál pro nastartování činnosti se tehdy skládal ze společného vkladu státu, společnosti ČEZ a osmi tehdejších rozvodných společností.

Být při založení dvou úspěšných strategických společností, které se vypracovaly a staly se nedílnou součástí energetického sektoru, je velká radost, prosím, řekněte mi, na co dalšího jste ještě hrdý?

Za další vrchol své profesní kariéry považuji propojení elektrizačních soustav tehdejšího sdružení CENTREL (česká, slovenská, maďarská a polská soustava) – se západním světem tzv. UCPT. Byl to ryze technický

projekt, který ale Českou republiku výrazně posunul, a to nejen v energetické rovině. Bylo to v roce 1998 a pro nás pro všechny to byla obrovská škola. Mnoho věcí jsme se naučili, v mnoha jsme se ctí obstáli.

Jak se měnilo zaměření OTE za dvacet let?

V roce 2002 se otevřel trh pro široké spektrum obchodníků a subjektů zúčtování. Vytvořili jsme platformu pro podávání nabídek a poptávek a jejich následné párování. Dále náš informační systém určil a vyčíslil rozdíly mezi kontrahovanou a skutečně odebranou nebo dodanou elektřinou obchodníků a následně takto vzniklé odchylky převedl do finanční roviny a vypořádal je. To v podstatě děláme dodnes, jen v roce 2010 se k elektřině připojil plyn. Tímto ale naše činnosti nekončí. V roce 2013 nám na základě zákona o podpoře obnovitelných zdrojů přibyla nová povinnost, a to administrovat výplatu podpory podporovaným zdrojům. Když už jsem zmiňoval, že jsme významná společností obrátově, tak větší část našeho obrátu tvoří právě tato oblast. Současně vykonáváme činnosti spojené se zárukami původu elektřiny vyrobené v obnovitelných zdrojích energie, jsme administrátorem systému pro jejich vydávání a správu. Jedná se o certifikát, že je elektřina vyrobená z obnovitelného zdroje. Nyní nám podle právě schvalované novely zákona

o podporovaných zdrojích zřejmě přibude nová povinnost, a to abychom podobné záruky administrovali i v dopravě. Je to obdobné a jsou tu dozajista významné synergie.

Co máte za úkol v oblasti povolenek na emise skleníkových plynů?

Mezi další povinnosti OTE patří i správa veřejně přístupného rejstříku obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů, kde OTE plní funkce národního správce. Provozujeme systém, který slouží k zajištění přesné evidence vydávání, držení, převádění a odevzdávání emisních povolenek a kjótských jednotek. OTE to má na starosti již od roku 2005 - nejdříve na základě pověření od Ministerstva životního prostředí, později na základě zákona č. 383/2012 Sb., o podmínkách obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů. Neměl bych zapomenout ani na další úkoly, jako je např. zpracování návrhů pro pravidla trhu s elektřinou a plynem, vydávání obchodních podmínek pro trh s elektřinou a plynem, zpracování a zveřejňování měsíční a roční zprávy o trhu s elektřinou a měsíční a roční zprávy o trhu s plynem v České republice, zpracování typových diagramů dodávek elektřiny a plynu. Na základě údajů, které nám předává provozovatel přenosové nebo přepravní soustavy, zajišťujeme zúčtování a vypořádání regulační energie nebo vyrovnávacího plynu

včetně zúčtování při stavech nouze. Pro energetický sektor zpracováváme různé statistiky, např. dovozu plynu ze zahraničí a jeho vývozu do zahraničí, a to včetně zdrojů plynu, a také statistiky zákazníků, kteří změnili dodavatele plynu a elektřiny. V našem systému jsou registrována všechna odběrná místa jak v elektřině, tak v plynu. Intenzivně rozvíjíme mezinárodní spolupráci a jsme aktivními účastníky mnoha mezinárodních energetických projektů a dalších činností.

OTE má ekonomiku regulovanou Energetickým regulačním úřadem. Máte i nějakou činnost neregulovanou?

Téměř nevýznamně, jsou to jen malá procenta z našeho obrátu. Patříme mezi společnosti, jejíž všechny náklady reguluje ERÚ, a to tak, abychom se pohybovali v konečném ekonomickém výsledku kolem nuly. Některý rok jsme mírně ve ztrátě, některý rok trochu v zisku, v roce 2020 jsme měli kladný hospodářský výsledek necelý milion korun.

Za dvacet let činnosti jste neměli žádný opravdový problém?

Máme velmi dobrou pověst na českém trhu, a jsme uznávaný partner, a celou dobu fungování OTE se snažíme prostřednictvím našeho systému poskytovat spolehlivé služby účastníkům trhu. O jeho robustnosti svědčí i fakt, že když jsme v rámci nouzového stavu kvůli epidemii covid přešli ze dne na den na úplný home office, kdy všichni zaměstnanci pracují od září loňského roku z domova, tak nikdo z účastníků trhu nezaznamenal jakoukoli změnu v kvalitě, rychlosti reakce nebo dostupnosti našich aplikací apod. Náš systém je nejen robustní a spolehlivý, ale pevně věřím, že i špičkově zabezpečený, o čemž svědčí pravidelně prováděné audity a zátěžové testy.

Účastníci trhu povinně dávají data OTE. Nedá se tam nějak šidit?

To je vyloučené. Kdo vstoupí na náš trh, na naši platformu, tak vše, co učiní, je naprosto transparentní, férové a vždy archivované pro možné pozdější použití a dokladování. Naprosto vylučuji, že by se přes OTE mohly prát například takzvané špinavé peníze. Přitom si uvědomme, že na našich platformách se obchoduje kolem třetiny spotřeby elektrické energie a zhruba čtvrtiny spotřeby plynu v celé ČR. To jsou opravdu velká čísla.

Ve své činnosti máte hodně společného se společností ČEPS? Jak se to odehrává?

Spolupráce je nutná a zásadní. Jsme dvěma stranami jedné a té samé mince. ČEPS má za úkol řídit přenosovou soustavu

O DOTAZOVANÉM

Ing. ALEŠ TOMEČ, předseda představenstva OTE, a.s. Je absolventem elektrotechnické fakulty ČVUT, oboru Konstrukce elektrických strojů. Profesionální kariéru zahájil v podniku zahraničního obchodu Škodaexport. V roce 1983 vstoupil do energetiky, konkrétně tehdejšího energetického dispečinku státního podniku České energetické závody, kde postupně prošel všemi významnými pracovišti. Od roku 1991 působil v Česko-slovenském energetickém dispečinku a od května 1994 zastával funkci ředitele Ústředního dispečinku. Od 22. 2. 1996 do 29. 1. 1998 byl členem představenstva ČEZ, a. s., a současně výkonným ředitelem Divize přenosové soustavy a zástupcem generálního ředitele. Následně byl do listopadu roku 2001 generálním ředitelem a předsedou představenstva společnosti ČEPS, a.s. Byl spoluzakladatelem společnosti Operátor trhu s elektřinou, a.s., (dnešní OTE, a.s.), kde v letech 2001 až 2006 působil v orgánech společnosti. V letech 2002 až 2006 byl ředitelem Elektráren vodních děl společnosti ČEZ, a. s. Až do května roku 2015 působil ve společnosti Siemens na pozici Country Sector Lead (divize Fossil Power Generation, Renewables, Fossil Service a Transmission). Členem představenstva společnosti OTE se stal dne 2. 6. 2015 a byl zvolen jeho předsedou.

v reálném čase, zajistit spolehlivý a bezpečný provoz a vyrovnání bilance elektřiny, to znamená zajistit tzv. službu výkonové rovnováhy. Pohybuje se více v technických jednotkách a k tomu, aby byla bilance vyrovnána, zajišťuje nákup tzv. podpůrných služeb - regulační energii. Na základě hodnoty nejdražší obstarané podpůrné služby v dané hodině se stanovuje systémová cena, která přechází do naší platformy. Velmi zjednodušeně se potom tato cena vynásobí velikostí vzniklé odchylky mezi obchodníky zakontrahovanou a skutečně realizovanou dodávkou, která se určuje z předaného měření od provozovatelů distribučních soustav. Náš systém po vyčíslení všech odchylek provede následné finanční vyrovnání.

My se pohybujeme více na té tržní straně obchodu, oni spíše na straně provozní, technické. Samozřejmě spolupracujeme v řadě dalších činností a projektů, třeba v rámci Národního akčního plánu pro chytré sítě. Za významný úspěch naší společnosti lze považovat i opakované rozhodnutí, našeho národního regulátora (ERÚ), který vychází z pravidel Evropské unie. Byli jsme ustanoveni jako tzv. NEMO, Nominated Energy Market Operator, a to již na druhé funkční období. Vše zde uvedené platí samozřejmě velmi podobně i pro našeho dalšího stejně významného partnera, kterým je provozovatel přepravní plynárenské soustavy, společnost Net4Gas. Samozřejmě komodita je jiná, ale principy naší činnosti jsou velmi podobné.

Kromě práce s daty zpracováváte různá hodnocení uplynulých let, ale také prognózy o očekávaném vývoji v energetice a případných rizicích. To ale jdete hodně s kůží na trh...

Tyto činnosti jsou rovněž dány energetickou legislativou. Kromě standardních dokumentů, jako je Výroční zpráva, zpracováváme tzv. Roční zprávu o provozu. Je to hloubková analýza všeho podstatného, co se na trhu za uplynulé roční období odehrálo. Třetím významným dokumentem je Zpráva o očekávané dlouhodobé rovnováze mezi nabídkou a poptávkou elektřiny a plynu. Za rok 2020 jsme ji zrovna před pár dny umístili i na náš web. Jde o zásadní strategický dokument, který slouží zákonným příjmcům, především Ministerstvu průmyslu a obchodu, a kde se v historické řadě od vzniku společnosti OTE vytvářely, hodnotily a porovnávaly možné scénáře vývoje energetiky, a to ve výhledu na období až 50 let. Jelikož společnost ČEPS v rámci sdružení evropských provozovatelů přenosových soustav začala před dvěma lety počítat tzv. střednědobou výkonovou příměření, je logické, že jsme vloni navázali novou formu spolupráce

a využili tyto výstupy. Obdobně to funguje v plynárenské části, kde nově je naším partnerem Net4Gas. Tyto výstupy se pokoušíme vzájemně propojit a zkoordinovat působení a vlivy jednoho sektoru na druhý. Rovněž se pokoušíme zapracovat vlivy a ovlivnění teplotního sektoru. Věřím, že tento dokument může být jakýmsi podkladem pro tvorbu např. Státní energetické koncepce, jak tomu historicky také bylo.

Co očekáváte od zcela nového energetického zákona, jehož přijetí ovšem ještě není na dohled?

Měl by dát do vlnky zcela nový obchodní model. Jako původní energetický zákon, který měl umožnit liberalizaci, tak ambicí nového zákona by podle mého názoru měla být práce s novými komoditami a významnými externalitami. Jedná se o nové pojmy, jako je flexibilita, agregace, energetická společenství, akumulace, elektromobilita atd.

Na to nestačí mít jen data, jaká máte dnes?

Určitě nestačí. Nejde jen o nárůst objemu přenášených a zpracovávaných dat, ale o zcela nové typy dat s potřebou jejich primární validace, agregace do skupin a zajištění přístupu k nim pro relevantní příjemce.

Kdy přejdete k patnáctiminutovému obchodování?

Vše souvisí se vším. Předcházet by mělo rozvinutí instalace chytrého měření (tzv. AMM), to začne už v příštím roce. Souběžně by se měla připravit nová tarifní struktura s dynamickými tarify. Bez ní bude nízká motivace nabízet nové služby, jako je např. flexibilita. A bez AMM bude obtížné tuto flexibilitu realizovat a měřit. Tyto změny se nedotknou jen vybraných společností, ale v podstatě všech registrovaných účastníků trhu. V plánu je zahájení testování přechodu na patnáctiminutovou obchodovací periodu někdy na podzim roku 2023 a po úspěšných testech ostrý provoz v druhé polovině roku následujícího.

Nechcete na závěr shrnout, co čeká OTE v následujících dvaceti letech?

Čeká nás radostná práce. Věřím, že budeme pokračovat jako tým úzasně erudovaných a zapálených lidí, z nichž každý má jasně vyclaimovaný svůj prostor, který velmi pečlivě a fundovaně vyplňuje. Při tom ale dokáže úzce spolupracovat a diplomaticky dojednat optimální řešení. Budoucnost vidím právě v našich zaměstnancích, jejich odbornosti a vzájemné spolupráci napříč energetickým sektorem a státní správou.

